

Să bată clopotele pentru psihologia românească...!

Daniel David

01/04/2015

Am fost stimulat să scriu acest text de două lucruri: (1) analiza activității academice din universitățile românești, inițiată foarte bine de ministerul de specialitate – analiză în cursul căreia, în psihologie, am simțit efectul negativ de tip „*imperiul contraatacă*” – și (2) de un articol scientometric al unor colegi, cu referire la psihologie (vezi aici: [Dobrea & Matu](#)), articol care mi-a produs un frison. Așadar, acest text nici nu mai este un semnal de alarmă. Este o bătaie de clopot...!

I. Despre psihologia modernă

Psihologia este o știință socială, care are inteferențe atât cu științele umaniste cât și cu științele vieții/naturii/exacte.

În psihologie, majoritatea rezultatelor cercetării se publică în (1) cărți și (2) articole. În unele specializări, mai ales de psihologie aplicată (ex. psihoterapie), cărțile sunt mai importante, fără a se anula rolul articolelor, iar în alte specializări, mai ales de psihologie teoretico-experimentală (ex. psihologie cognitivă), articolele sunt mai importante, fără a se anula rolul cărților. Așadar, **un psiholog, membru al corpului academic, va avea atât publicații în forma cărților, cât și publicații în forma articolelor, cu ponderi diferite, în funcție de specializarea sa.** Într-adevăr, în universitățile moderne psihologia este o știință cu foarte multe specializări, organizate independent în departamente de profil (vezi [AICI](#)).

Rezultatele cercetărilor psihologice sunt de interes internațional. Nu există teorii locale, specific naționale, în psihologie; mintea umană, ca biologia umană, nu este definită național! Și atunci când se abordează teme de interes local și național această abordare se face cu un aparat conceptual și metodologic internațional. Așadar, precum în științele vieții/naturii/exacte, rezultatele psihologiei sunt internaționalizabile. Precum științele umaniste, psihologia contribuie masiv la cultura națională. Așadar, publicarea și în limba română, prin cărți/articole, a unor rezultate diseminate internațional este foarte importantă. Aceste publicații trebuie însă să reflecte cunoștințe care au trecut testul comunității psihologice internaționale, nu produse locale, adesea fără valoare epistemică/culturală.

II. Despre psihologia din România

În România, psihologia a fost introdusă de studenții lui Wilhelm Wundt, fondatorul psihologiei experimentale la nivel internațional (Laboratorul din Leipzig): Florian Ștefănescu-Goangă (la Cluj-Napoca); Eduard Gruber (la Iași) și Constantin Rădulescu-Motru (la București). **De la începuturi, psihologia românească a fost perfect ancorată internațional, cu cărți și articole de referință, citite și citate în toată lumea.** Aceste cărți/articole de referință la nivel internațional au fost prezentate și în limba română, **psihologia contribuind astfel la o cultură românească ancorată în modernitatea internațională.**

Totul s-a degradat odată cu perioada comunistă. Inițial psihologiei i s-a cerut să devină o știință ideologică care să contribuie la formarea omului nou, omul comunist. **În consecință, ancorarea internațională s-a pierdut, psihologia devenind o știință locală, cu standarde și personalități validate de partid, nu de comunitatea internațională.** Apoi, psihologia a fost interzisă ca instituție de sine stătătoare: în 1977 s-au desființat catedrele de specialitate din universități, iar din 1982 institutul de specialitate din Academia Română.

Atât catedrele cât și institutul s-au reînființat după revoluția anticomunistă din 1989. Dar mentalitatea localizaționistă din perioada comunistă a persista în cea mai mare parte a științei psihologice românești (în toate centrele universitare). Într-adevăr, accentul s-a pus (ex. în criteriile CNATDCU de promovare academică) inițial tot pe cărți/articole publicate în țară, adesea fără proces de recenzie riguroasă,

menținându-se astfel un aparat conceptual și metodologic vetust, rupt de știința psihologică modernă.

Din 2006 în cercetare (la CNCSIS/CNCS – unde eram membru/vicepreședinte) **și din 2011 în promovarea academică** (la CNATDCU – unde eram vicepreședinte al comisiei de specialitate) **am reușit să propun spre adoptare ministrilor autorității din domeniu de atunci intrarea în normalitate a psihologiei, prin ancorarea în criteriile și indicatorii normali din orice țară modernă.** Eram ghidat în acest demers de gândul că **este inacceptabil, luând în calcul tradiția de prestigiu a psihologiei românești, ca ponderea psihologiei românești în total publicațiilor românești *Web of Science* să fie de aproximativ două ori mai mică decât contribuția psihologiei internaționale la toate publicațiile *Web of Science*.** Nu mă așteptam la un efect imediat; dar în timp, mergând pe aceste criterii, reintegram astfel treptat psihologia românească în cea internațională modernă. Această normalizare nu a durat mult, criteriile moderne fiind modificate la scurt timp (ex. la CNATDCU în 2012), anulându-se – în formula „*imperiul contraatacă*” – astfel orice șansă de normalizare a psihologiei după perioada comunistă.

Într-adevăr, criteriile academice existente în prezent (ex. CNATDCU) **au inclus, de formă, și unele criterii moderne (dar adesea distorsionate), copleșite însă de criterii locale și criterii de funcții academice/administrative.** Spre exemplu, am ajuns să punctăm comparabil sau chiar mai bine decât un capitol de coautor la *Cambridge University Press* participări la tot felul de comisii și comitete, membru (nu director!) în granturi naționale, autor de materiale curriculare, etc.; punctăm la nivel de conferențiar/profesor tot felul de indicatori pe care nimeni nu îi cuantifică la nivel internațional ca mijloace de promovare academică (ex. recenzii ale unor lucrări la conferințe, etc.). În fine, autorul de concepție nu este punctat/valorizat deloc, ajungând astfel să avem oameni cu zeci de publicații și poate sute de citări, dar fără lucrări internaționale de concepție, etc. Scurt spus, în psihologie cineva poate avea astăzi un punctaj foarte ridicat la criteriile CNATDCU, dar nici 25% din acesta să nu fie format din contribuții științifice de concepție riguroase, majoritatea punctajului derivând din publicații locale și/sau din funcțiile/pozițiile deținute în mediul academic. **Sigur, aceste funcții pe care le tot critic sunt importante ca să întregască opera științifică a unei personalități, dar nu să o înlocuiască!**

În final mă distanțez parțial de colegii mei [Dobrea și Matu \(2015\)](#), care au o doză mai mare de optimism în ceea ce privește evoluția psihologiei românești. **Considerând numărul psihologilor din mediul academic din țară, coroborat cu datele prezente de Dobrea și Matu (2015), se poate observa rapid că nici măcar 5% dintre psihologii români nu au vizibilitate internațională și sub 1% au impact internațional. Aceste cifre nu sunt încurajatoare, ci produc frisoane, anulându-mi mulțumirea că eu ca cercetător, alături de alți câțiva colegi, am iesit destul de bine!**

În concluzie, prin politicile academice centralizate și locale am ratat șansa normalizării psihologiei pentru cel puțin încă o generație (+20 de ani) și am redus contribuția acesteia la știința românească și astfel la competitivitatea țării. Practic am „omorât” psihologia – în forma ei modernă – din nou, tocmai când o generație nouă începuse să fie interesată de normalizarea acesteia. Comuniștii au „omorât-o”, desființând-o; noi am „omorât-o”, „desfigurând-o”! Nici nu știu ce este mai rău...Cred că Goangă, Gruber, Motru, Mărgineanu, etc. nu ar fi foarte mândri de noi. Să bată clopotele!

Articol aparut pe blogul autorului.

Autor

Daniel David

Profesor univ. dr., (conducător de doctorat), Șeful Catedrei de Psihologie Clinică și Psihoterapie din UBB (2007-2012), titularul profesurii internaționale “Aaron T. Beck” (2007). Aaron T. Beck este profesor de psihiatrie la University of Pennsylvania, SUA, fondatorul terapiilor cognitiv-comportamentale. De asemenea, din 2008, sunt profesor universitar (adjunct) la Mount Sinai School of Medicine, New-York, SUA pentru CV-ul complet vezi: <https://danieldavidubb.wordpress.com/about/>